

2026-01-29

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: KFKS-2025-00609

Motion om renande växter - en grön insats för hållbarhet

Inkom den 19 maj 2025 från Henrik Unosson och Johanna Kvist (S)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Kommunfullmäktige bifaller motionen om renande växter – en grön insats för hållbarhet på så sätt att kommunfullmäktige ger natur- och trafiknämnden i uppdrag att undersöka möjligheterna att använda renande växter som alternativ metod för att minska markföroreningar i enlighet med tjänsteskrivelsen daterad den 29 januari 2026.

Sammanfattning av ärendet

Vid kommunfullmäktiges sammanträde den 19 maj 2025 lämnade Henrik Unosson och Johanna Kvist (S) in en motion där Nacka kommun föreslås initiera ett projekt för att använda renande växter vid rening av platser som innehåller markföroreningar. I motionen anges att flera växtarter har dokumenterad förmåga att rena luften från föroreningar och att minska den negativa påverkan från exempelvis kväveoxider, partiklar och andra luftföroreningar, samt att sanera förorenad mark från miljögifter.

Natur- och trafiknämnden lyfter att förorenad mark är ett utbrett problem även i Nacka kommun som har en historia av industri och produktion, och att konventionell sanering med schaktning, bortforsling och rening av stora landmassor både är miljöpåverkande och kostsamma. Fytosanering är en multifunktionell metod för att använda växter vid rening av platser med förorenad mark och ett hållbart alternativ till traditionell schaktning eftersom det potentiellt skapar mindre avfall och bidrar till en mer hållbar reningsprocess, både miljömässigt och ekonomiskt.

Ett förhållningssätt som Nacka ska sträva efter är att utveckla växtbaserad sanering där det är lämpligt och möjligt i kommunens förorenade områden. Att använda växter vid rening av förorenad mark är något som tidigare använts som metod i Nacka vid exempelvis dagvattenrening av våtmarker.

Ärendet

Förslagen i motionen

Vid kommunfullmäktiges sammanträde den 19 maj 2025 lämnade Henrik Unosson och Johanna Kvist (S) in en motion. I motionen föreslås det att:

- Nacka kommun initierar ett projekt för att använda renande växter vid rening av platser som innehåller markföroreningar.

Ärendets beredning

Kommunstyrelsen har remitterat motionen till natur- och trafiknämnden samt till kommunstyrelsen via kommunstyrelsens arbetsutskott.

Natur- och trafiknämnden behandlade motionen på sitt sammanträde den 16 december 2025. Se natur- och trafiknämndens beslut samt synpunkter nedan.

Natur- och trafiknämndens synpunkter på motionen

Natur- och trafiknämnden behandlade motionen på sitt sammanträde den 16 december 2025 § 287 och beslutade att föreslå kommunfullmäktige att ge natur- och stadsmiljöenheten i uppdrag att inleda en kunskapshöjande seminarieriserie om fytosanering - renande växter som alternativ metod för att minska markföroreningar i enlighet med tjänsteskrivelsen daterad den 2 december 2026.

Natur- och stadsmiljöenhetens utredning och bedömning konstaterar att förorenad mark är ett utbrett problem, även i Nacka kommun, sett till industri- och produktionshistoria.

Fytosanering är en metod för att använda växter vid rening av platser som innehåller markföroreningar. Att undersöka alternativa hållbara metoder är ett intressant alternativ till traditionell schaktning och bortforsling som potentiellt skapar mindre avfall och som undviker att flytta ett miljöproblem från en plats till en annan, både ur ekonomiskt- och miljöpåverkande perspektiv.

Som ett första steg föreslås att en seminarieriserie om fytosanering inleds där representanter från kommunen, akademin och näringslivet bjuds in. Syftet med seminariererien är kompetensutveckling inom kommunen, erfarenhetsåterföring avseende goda exempel och inspel inför möjliga strategier och projekt.

För att hitta rätt plats med rätt förutsättningar för implementering krävs att en efterföljande analys genomförs: jordtyp, pH-värde, fukt, näringsstatus, föroreningstyp, föroreningsdjup och koncentration spelar stor roll för hur effektiv metoden kan tänkas bli och tid, växtval och platsförhållanden är direkt avgörande för resultatet.

Juridik- och kanslienhetens utredning och bedömning

Baserat på inkomna synpunkter från natur- och trafiknämnden samt juridik- och kanslienhetens utredning och bedömning konstateras att fytosanering som biologisk

saneringsmetod är en intressant alternativ metod till traditionell schaktning och bortforsling inom miljösanering som potentiellt skapar mindre avfall. Metoden kan även undvika att flytta ett aktuellt miljöproblem från en plats till en annan, vilket är positivt både ur ett ekonomiskt perspektiv och ur ett miljöperspektiv. Nacka kommun har sedan tidigare arbetat med våtmarker för dagvattenrening, där växter spelar en central roll. Projektet har genomförts i Myrsjön i Boo, genom att rena dagvattnet från Kummelbergets industriområde innan det sedan rinner ut i Myrsjön.

I Nacka kommuns grön- och blåstrukturprogram som antogs i kommunfullmäktige den 15 december 2025 § 188 framgår det att förorenad mark som innehåller miljö- och hälsofarliga ämnen förekommer på flera platser i Nacka, både i vatten och på markytor. Enligt grön- och blåstrukturprogrammet ska Nacka kommun sträva efter ett förhållningssätt att utveckla växtbaserad sanering där det är lämpligt och möjligt i kommunens förorenade områden. Växtlighet kan då vara ett resurseffektivt sätt att minska miljöföroreningar genom att absorbera, bryta ner eller neutralisera föroreningar på plats, vilket minskar risk för spridning till omgivande vatten och ekosystem. Fytosanering kan både användas enskilt eller i kombination med andra mer konventionella lösningar och är på så vis en multifunktionell metod.

Mot bakgrund av att förorenad mark är ett utbrett problem i Nacka kommun, föreslår juridik- och kansliheten att kommunfullmäktige ger natur- och trafiknämnden i uppdrag att undersöka möjligheterna att använda renande växter som alternativ metod för att minska markföroreningar. Enligt natur- och stadsmiljöenhetens synpunkter ovan skulle det kunna göras genom en kunskapshöjande seminarierie för att utforska alternativa saneringsmetoder, i detta fall fytosanering.

Om den inledande undersökningen av möjligheterna att använda renande växter leder till att man vill fortsätta arbetet skulle man kunna följa upp med en efterföljande utredning och analys. Det arbetet skulle dock innebära kostnader som inte ryms inom befintlig budget. Om det blir aktuellt bör det beaktas i kommande budgetarbete.

Ekonomiska konsekvenser

Förslag till beslut innebär inga ekonomiska konsekvenser. Att sammankalla kommun, akademi och näringsliv för kunskapshöjande seminarier ryms inom befintlig budget.

Om undersökningen visar att det skulle vara positivt att utreda frågan vidare bör möjligheterna för en efterföljande utredning och analys beaktas i kommande budgetarbete.

Generellt kan noteras att om det strategiska målet för hantering av förorenad mark använder sig av alternativa metoder, i stället för traditionell schakt kan detta på sikt minska det ekonomiska trycket och bli en långsiktig besparingsåtgärd.

Konsekvenser för barn

Förslag till beslut innebär inte några direkta konsekvenser för barn.

Fytosanering som metod har potential att minska barns exponering för giftiga ämnen i marken över tid, särskilt på lekplatser, skolor och i bostadsområden. Under saneringstiden skapas dessutom möjligheten för gröna och säkrare miljöer för barn att vistas i, särskilt om ytterligare landskapsgestaltning implementeras.

Konsekvenser för klimat och miljö

Förslag till beslut innebär inte några direkta konsekvenser för klimat- och miljö.

Den forskning som finns tillgänglig idag visar på att fytosanering över lag har positiva klimat- och miljöeffekter: Växter har möjlighet att binda koldioxid och metoden förbättrar markstrukturen och ökar den biologiska mångfalden. Den minskar även behovet av energikrävande schakt- och saneringsmetoder. Risken uppstår om förorenad biomassa inte hanteras rätt, då kan metoden ge negativa följder och resultera i sekundär spridning av gifter till mark, luft eller vatten.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse daterad den 29 januari 2026

Bilaga 1. Motion om renande växter - en grön insats för hållbarhet (S)

Bilaga 2. Protokollsutdrag från natur- och trafiknämndens sammanträde den 16 december 2025 § 287

Sara Lauri
Kanslidirektör
Stadsledningskontoret

Elin Harnesk
Kommunsekreterare
Juridik- och kanslienheten

Beslutet ska skickas till:

- -